GENERALINIO ADVOKATO
YVES BOT IŠVADA,
pateikta 2016 m. balandžio 14 d.[1]

Byla C-492/14

Essent Belgium NV
prieš
Vlaams Gewest,
Inter Energa ir kt.,
Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG)

(Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Briuselio pirmosios instancijos teismas, Belgija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Nemokamo ekologiškos elektros energijos, tiekiamos tiesiogiai į paskirstymo tinklus, paskirstymo schemos — Atsisakymas atsižvelgti į ne atitinkamoje valstybėje narėje pagamintą ekologišką elektros energiją — Laisvas prekių judėjimas — EB 28 straipsnis“

I – **Įžanga**

1. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl EB 12, 28 ir 30 straipsnių ir 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 96/92/EB[2], 3 straipsnio 1 ir 4 dalių išaiškinimo.

2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčus tarp *Essent Belgium NV*[3] ir *Vlaams Gewest* (Flandrijos regionas), kuriuose keliamas klausimas dėl šio regiono deliktinės atsakomybės už kelis priimtus teisės aktus, kuriuose numatyta, kad iš elektros, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių[4], nemokamai gali būti paskirstoma tik ekologiška elektros energija, tiesiogiai tiekiama į skirstymo tinklus, kurie yra Flandrijos regione ir visoje valstybėje narėje, kurioje yra šis regionas.

3. 2014 m. liepos 1 d. Sprendime *Ålands Vindkraft*[5] ir 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendime *Essent Belgium*[6] Teisingumo Teismas pripažino, kad nacionalinės paramos ekologiškos elektros gamybai schemos, kai išduodami sertifikatai, kuriais gali būti prekiaujama, gali būti taikomos tik ekologiškos elektros gamybai, kai ji gaminama atitinkamos valstybės narės teritorijoje.

1 — Originalo kalba: prancūzų.
2 — OL L 176, 2003, p. 37, klaidų ištaisymas OL L 16, 2004, p. 74; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 221.
3 — Toliau – *Essent*.
4 — Toliau – ekologiška elektra.
5 — C-573/12, EU:C:2014:2037.
6 — C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192.

4. Kadangi jau turėjau progą paaiškinti, kodėl manau, kad šie paramos schemų teritoriniai apribojimai neatitinka laisvo prekių judėjimo reikalavimų[7], nesileisiu į beprasmius ginčus, nors Teisingumo Teismo sprendimuose pateikti motyvai manęs ir neįtikina.

5. Šioje išvadoje tik išanalizuosiu, ar argumentai, kuriais vadovaujasi Teisingumo Teismas, gali būti pritaikyti tokiai nemokamo ekologiškos elektros energijos paskirstymo schemai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje.

6. Į šį klausimą atsakysiu teigiamai ir remdamasis atsakymu padarysiu išvadą, kad nediskriminavimo principas, visų pirma įtvirtintas EB 12 straipsnyje ir direktyvose 96/92/EB[8], 2003/54 ir 2001/77/EB[9], taip pat EB 28 ir 30 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jais nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos tik prie atitinkamoje valstybėje narėje arba šios valstybės teritorijoje esančių paskirstymo tinklų tiesiogiai prijungtų gamybos įrenginių – taigi kitose valstybėse narėse esantys gamybos įrenginiai nenumatyti – pagaminta ekologiška elektra gali būti paskirstoma nemokamai.

II – **Teisinis pagrindas**

A – *Sąjungos teisė*

1. Su elektros energijos vidaus rinka susiję teisės aktai

7. Elektros energijos vidaus rinka palaipsniui buvo kuriama priimant kelias direktyvas, įskaitant direktyvas 96/92 ir 2003/54.

a) Direktyva 96/92

8. Direktyvos 96/92 ketvirtoje konstatuojamojoje dalyje buvo pabrėžta, kad ypač svarbu sukurti elektros energijos vidaus rinką siekiant padidinti elektros energijos gamybos, perdavimo ir paskirstymo efektyvumą, kartu didinant tiekimo saugumą ir Europos ekonomikos konkurencingumą ir gerinant aplinkos apsaugą.

9. Šios direktyvos 28 konstatuojamojoje dalyje buvo nurodyta, kad, siekiant saugoti aplinką, prioritetas gali būti suteiktas ekologiškos elektros energijos gavybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių.

10. Minėtos direktyvos 11 straipsnio 2 ir 3 dalyse buvo nustatyta:

„2. Bet kuriuo atveju [elektros energijos paskirstymo sistemos] operatorius nediskriminuoja sistemos vartotojų ar sistemos vartotojų kategorijų, ypač savo dukterinių įmonių ar akcininkų naudai.

3. Valstybė narė gali reikalauti, kad paskirstymo sistemos operatorius pirmenybę suteiktų įrenginiams, naudojantiems atsinaujinančius energijos šaltinius, atliekas arba gaminantiems tuo pačiu metu šilumą ir elektros energiją.“

7 — Žr. mano išvadą byloje *Ålands Vindkraft* (C-573/12, EU:C:2014:37) ir sujungtose bylose *Essent Belgium* (C-204/12–C-208/12, EU:C:2013:294).

8 — 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL L 27, 1997, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 3).

9 — 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl elektros, pagamintos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, skatinimo elektros energijos vidaus rinkoje (OL L 283, 2001, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 121).

11. Direktyvos 96/92 16 straipsnyje buvo nustatyta:

„Siekdamos sudaryti galimybes naudotis sistema, valstybės narės gali pasirinkti 17 ir (arba) 18 straipsnyje nurodytas procedūras. Abiejuose straipsniuose nurodyta tvarka įgyvendinama laikantis objektyvių, skaidrių ir nediskriminuojančių kriterijų.“

b) Direktyva 2003/54

12. 2003 m. rugpjūčio 4 d. įsigaliojusi Direktyva 2003/54 buvo panaikinta Direktyva 2009/72/EB [10].

13. Direktyvos 2003/54 26 konstatuojamojoje dalyje buvo nustatyta: „Viešųjų paslaugų reikalavimų laikymasis yra pagrindinis šios direktyvos reikalavimas, todėl šioje direktyvoje svarbu pateikti bendras minimalias normas, kurių turi laikytis visos valstybės narės, atsižvelgiant į vartotojų apsaugos, tiekimo saugumo, aplinkos apsaugos ir lygiaverčio konkurencijos laipsnio užtikrinimo visose valstybėse narėse tikslus. Svarbu, kad viešųjų paslaugų reikalavimus būtų galima aiškinti nacionaliniu pagrindu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir laikantis Bendrijos teisės.“

14. Šios direktyvos 2 straipsnio 3 ir 5 punktuose „perdavimas“ buvo apibrėžiamas kaip „elektros energijos transportavimas ypač aukštos ir labai aukštos įtampos tinklų sujungimo sistema, siekiant pristatyti ją galutiniam vartotojui ar paskirstytojams“, o „paskirstymas“ kaip „elektros energijos transportavimas labai aukštos, aukštos ir nelabai aukštos įtampos paskirstymo sistemomis, siekiant pristatyti jas vartotojams“.

15. Minėtos direktyvos 3 straipsnio, kuris buvo įtrauktas į II skyrių „Bendros sektoriaus organizavimo taisyklės“, 1 dalyje įtvirtinti laisvos konkurencijos ir nediskriminavimo tarp elektros energijos įmonių principai.

16. Vis dėlto Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 dalyje buvo suteikta teisė valstybėms narėms, vadovaujantis bendru ekonominiu interesu, elektros energijos įmonėms nustatyti viešųjų paslaugų teikimo įpareigojimus, susijusius su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, tiekimo reguliarumą, kokybę ir kainą, ir su aplinkos apsauga, įskaitant energijos efektyvumą ir klimato apsaugą, su sąlyga, kad šie įsipareigojimai „[būtų] aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, juos turi būti galima patikrinti“ ir „jie turi užtikrinti ES elektros energijos įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams“. Šios direktyvos 3 straipsnio 4 dalyje buvo pažymėta, kad jeigu valstybė narė taiko kompensaciją arba išimtines teises, kad būtų vykdomi šie įpareigojimai, tai daroma „nediskriminuojant ir skaidriai“.

17. Be to, minėtos direktyvos 3 straipsnio 7 dalyje valstybėms narėms buvo leista „[įgyvendinti] atitinkamas priemones, kuriomis siekiama socialinės ir ekonominės sanglaudos bei aplinkos apsaugos tikslų įgyvendinimo, kurios apima energijos efektyvumo ir (arba) paklausos valdymo priemones bei kovos su klimato pasikeitimu ir tiekimo saugumo užtikrinimo būdus“. Šios priemonės galėjo apimti „atitinkamų ekonominių lengvatų taikymą, tam tikrais atvejais panaudojant visas esamas nacionalines ir Bendrijos priemones, dėl būtinos tinklo infrastruktūros, įskaitant tinklų sujungimo pajėgumą, priežiūrą ir statybą“.

10 — 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54 (OL L 211, 2009, p. 55).

18. Direktyvos 2003/54 14 straipsnio, įtraukto į V skyrių „Paskirstymo sistemos eksploatavimas“, 2 dalyje buvo numatyta: „Bet kuriuo atveju jis nediskriminuoja sistemos vartotojų ar sistemos vartotojų kategorijų, ypač savo susijusių įmonių naudai.“ Šios direktyvos 14 straipsnio 4 dalyje valstybėms narėms aiškiai leista „reikalauti, kad, atlikdamas gamybos įrenginių dispečerinį valdymą, paskirstymo sistemos operatorius pirmenybę teiktų gamybos įrenginiams, naudojantiems atsinaujinančius energijos šaltinius ar atliekas, arba tuo pat metu gaminantiems šilumą ir elektros energiją“.

19. Minėtos direktyvos 20 straipsnio 1 dalyje valstybėms narėms buvo leista imtis priemonių, kad būtų įgyvendinta paskelbtais tarifais pagrįsta sistema, pagal kurią trečiosioms šalims suteikiama prieiga prie perdavimo ir paskirstymo sistemų, ir kad „ši sistema būtų taikoma objektyviai, nediskriminuojant sistemos vartotojų“.

20. Direktyvos 2003/54 23 straipsnyje valstybės narės įpareigotos paskirti reguliavimo institucijas, kurios turi būti atsakingos bent už nediskriminavimo, veiksmingos konkurencijos ir veiksmingo rinkos veikimo užtikrinimą ir už tai, kad iki jų įsigaliojimo būtų nustatyta ar patvirtinta bent ta metodika, pagal kurią apskaičiuojamos ar nustatomos sąlygos, kuriomis suteikiama galimybė prisijungti ir prieiga prie nacionalinių tinklų, įskaitant perdavimo ir paskirstymo tarifus. Šios institucijos turėjo teisę reikalauti, kad perdavimo ir paskirstymo sistemos operatoriai, jei būtina, pakeistų šio straipsnio 1–3 dalyse nurodytas sąlygas, tarifus, taisykles, mechanizmus ir metodiką, siekiant užtikrinti, kad jos būtų proporcingos ir taikomos nediskriminuojant.

2. Teisės aktai, susiję su ekologiškos elektros energijos skatinimu

21. Pagrindinėje byloje *ratione temporis* taikomas teisės aktas yra Direktyva 2001/77, kuri buvo panaikinta Direktyva 2009/28/EB [11].

22. Direktyvos 2001/77 pirmoje konstatuojamojoje dalyje buvo pripažinta būtinybė skatinti atsinaujinančiosios energijos šaltinius kaip prioritetinę priemonę, o jos antroje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad ekologiškos elektros energijos skatinimo rėmimas Bendrijoje laikomas labai svarbiu.

23. Šios direktyvos 14 konstatuojamojoje dalyje buvo pabrėžiama svarba užtikrinti gerą atsinaujinančių energijos šaltinių rėmimo mechanizmų veikimą nacionaliniu lygmeniu, kol bus parengta Bendrijos sistema, o jos 15 konstatuojamojoje dalyje buvo pažymėta, kad dar per anksti priimti Bendrijos masto sistemą.

24. Minėtos direktyvos 19 konstatuojamojoje dalyje buvo nurodyta, kad, atsinaujinančiosios energijos šaltinių rinkai sudarant palankias sąlygas, reikia atsižvelgti į palankų poveikį regionų ir vietos plėtros galimybėms, eksporto perspektyvoms, socialinei sanglaudai ir užimtumui, ypač turint omeny mažąsias ir vidutines įmones, taip pat nepriklausomus elektros gamintojus.

25. Pagal Direktyvos 2001/77 1 straipsnį jos „tikslas – remti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą gaminant elektros energiją vidaus rinkoje ir padėti pamatus jo būsimai Bendrijos sistemai.“

26. Šios direktyvos 4 straipsnio „Rėmimo schemos“ 1 dalyje buvo numatyta:

„Nepažeisdama [EB] 87 ir 88 straipsnių, Komisija įvertina, kaip taikomi valstybėse narėse naudojami mechanizmai, pagal kuriuos elektros gamintojas, remdamasis valdžios institucijų išleistais teisės aktais, gauna tiesioginę ar netiesioginę paramą, ir kurie galėtų turėti poveikio varžant verslą, remiantis tuo, kad jie padeda siekti [EB] 6 ir 174 straipsniuose nustatytų tikslų.“

11 — 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičianti bei vėliau panaikinanti direktyvas 2001/77 ir 2003/30/EB (OL L 140, 2009, p. 16).

27. Minėtos direktyvos 7 straipsnyje „Tinklo sistemos klausimai“ buvo nustatyta:

„1. Nemenkindamos tinklo patikimumo ir saugumo palaikymo, valstybės narės imasi būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai jų teritorijoje garantuotų [ekologiškos] elektros energijos <...> perdavimą ir skirstymą. Jos taip pat gali nustatyti pirmenybę [ekologiškos] elektros energijos <...> gamintojams naudotis elektros tinklų sistema. Tvarkydam[i] reikalus, susijusius su gamybos įrenginiais, perdavimo sistemos operatoriai, kiek leidžia nacionalinė elektros energijos sistema, pirmenybę teikia gamybos įrenginiams, naudojantiems atsinaujinančiosios energijos šaltinius.

2. Valstybės narės sukuria teisinę bazę arba reikalauja, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai sudarytų ir paskelbtų standartines taisykles, reglamentuojančias sąnaudų padengimą atliekant techninius pertvarkymus, pavyzdžiui, jungimą į tinklą ir tinklo įtampos paaukštinimą, kurie yra reikalingi, kad nauji gamintojai, tiekiantys [ekologišką] elektrą <...>, galėtų būti įjungti į bendrą tinklą.

Šios taisyklės yra grindžiamos objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais, atsižvelgiančiais į visas sąnaudas ir naudą, susijusias su šių gamintojų įjungimu į tinklą. Šiose taisyklėse gali būti nustatyti įvairūs jungimo tipai.

3. Prireikus valstybės narės gali reikalauti, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai padengtų visas šio straipsnio 2 dalyje minėtas sąnaudas arba jų dalį.

<...>

6. Valstybės narės užtikrina, kad [ekologiškos] elektros <...>, ypač elektros, pagamintos iš atsinaujinančios energijos šaltinių periferijos regionuose, pvz., salų ir menkai apgyvendintuose regionuose, nediskriminuotų perdavimo ir skirstymo mokesčiai.

Prireikus valstybės narės sukuria teisinę bazę arba reikalauja iš perdavimo sistemos operatorių ir skirstymo sistemos operatorių užtikrinti, kad už atsinaujinančiosios energijos šaltinius naudojančių elektrinių pagamintos elektros energijos perdavimą ir skirstymą imami mokesčiai pasiteisintų elektrinei įsijungus į tinklą. Toks sąnaudų efektyvumas galėtų rastis dėl tiesioginio žemos įtampos tinklo naudojimo.

<...>“

B – *Belgijos teisė*

28. Siekdama paskatinti ekologiškos elektros energijos gamybą Flandrijos vyriausybė sukūrė nemokamo paskirstymo tinklo naudojimosi sistemą ekologiškos elektros energijos gamintojams.

29. Pagal 2000 m. liepos 17 d. Flandrijos dekreto dėl elektros energijos rinkos organizavimo (*Vlaams decreet houdende de organisatie van de elektriciteitsmarkt*) [12] 15 straipsnį:

„Visas ekologiškos elektros energijos paskirstymui būtinas funkcijas, išskyrus prijungimą prie paskirstymo tinklo, tinklo valdytojas atlieka nemokamai.

Flandrijos vyriausybė gali numatyti 1 dalyje įtvirtintos nuostatos taikymo apribojimus.“

12 — *Belgisch Staatsblad*, 2000 m. rugsėjo 22 d., p. 32166, toliau – Dekretas dėl elektros energijos.

30. Šis straipsnis buvo panaikintas nuo 2005 m. sausio 1 d. 2004 m. gruodžio 24 d. Flandrijos dekretu, kuriuo nustatomos įvairios 2005 m. biudžeto lydimosios priemonės (*Vlaams decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2005*) [13], 61 straipsniu.

31. Nemokamo paskirstymo schemos taikymo tvarka, kol nebuvo panaikinta, buvo iš esmės kečiama vieną po kito priimant tris nutarimus.

32. Pirmiausia 2001 m. rugsėjo 28 d. Flandrijos vyriausybės nutarimu, kuriuo skatinama elektros energijos gamyba iš atsinaujinančių energijos šaltinių (*Besluit van de vlaamse regering inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen*) [14], buvo leista nemokamai paskirstyti elektros energiją, pagamintą ne Flandrijos regione ir ne užsienyje. Pagal šio nutarimo 14 straipsnį:

„<...>

Tinklo valdytojas <...> nemokamai atlieka Dekreto dėl elektros energijos 15 straipsnyje išvardytas funkcijas.

Institucija, įgaliota išduoti [ekologiškos] elektros energijos sertifikatus dėl atitinkamos gamybos vietos, pateikia reguliavimo institucijai pažymą, kuria užtikrinama, kad elektros energija, pagaminta ne Flandrijos regione, yra pagaminta iš <...> atsinaujinančių energijos šaltinių ir skirta Flandrijoje įsikūrusiam galutiniam klientui.

<...>“

33. Antra, 2001 m. rugsėjo 28 d. nutarimo 14 straipsnyje, remiantis jo redakcija po pakeitimų, padarytų 2003 m. balandžio 4 d. nutarimu [15], įsigaliojusiu 2003 m. balandžio 30 d., nemokamas paskirstymas paliktas tik gamybos įrenginiams, esantiems Flandrijos regione. Šis straipsnis suformuluotas taip:

„1 dalis. Pagal Dekreto dėl elektros energijos 15 straipsnio antrą pastraipą to paties dekreto 15 straipsnio pirmoje pastraipoje nurodytas nemokamas paskirstymas apribojamas taip, kad nemokamai paskirstoma tik elektros energija, tiekiama iš gamybos įrenginių, prijungtų prie Flandrijos regione esančių paskirstymo tinklų.

2 dalis. Nei į tarpinę, nei į galutinę šios elektros energijos galutinio kliento sąskaitą [ekologiškos] elektros energijos tiekėjas neįtraukia jokio paskirstymo mokesčio <...>

<...>“

34. *Essent* pateikė *Raad van State* (Valstybės taryba, Belgija) ieškinį dėl 2003 m. balandžio 4 d. nutarimo 2 straipsnio panaikinimo ir ji 2004 m. sausio 12 d. sprendimu sustabdė šio straipsnio vykdymą.

35. Taip sustabdžius vykdymą, galiausiai 2004 m. kovo 5 d. buvo priimtas Flandrijos vyriausybės nutarimas, kuriuo skatinama elektros energijos gamyba iš atsinaujinančių energijos šaltinių (*Besluit van de vlaamse regering inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen*) [16]; jis įsigaliojo 2004 m. kovo 23 d. ir juo buvo panaikintas ir pakeistas 2001 m. rugsėjo 28 d. nutarimas.

13 — *Belgisch Staatsblad*, 2004 m. gruodžio 31 d., p. 87220.

14 — *Belgisch Staatsblad*, 2001 m. spalio 23 d., p. 36778, toliau – 2001 m. rugsėjo 28 d. nutarimas.

15 — *Belgisch Staatsblad*, 2003 m. balandžio 30 d., p. 23334, toliau – 2003 m. balandžio 4 d. nutarimas.

16 — *Belgisch Staatsblad*, 2004 m. kovo 23 d., p. 16296, toliau – 2004 m. kovo 5 d. nutarimas.

36. 2004 m. kovo 5 d. nutarimo 18 straipsnyje nustatyta:

„1 dalis. Pagal Dekreto dėl elektros energijos 15 straipsnio antrą pastraipą to paties dekreto 15 straipsnio pirmoje pastraipoje nurodytas nemokamas paskirstymas apribojamas elektros energijos, tiekiamos galutiniams klientams, prisijungusiems prie Flandrijos regione esančio paskirstymo tinklo, pagamintos iš 15 straipsnyje nurodytų atsinaujinančių energijos šaltinių gamybos įrenginiuose, iš kurių elektros energija tiesiogiai tiekiama į Belgijoje esantį paskirstymo tinklą, atveju.

2 dalis. Į galutinę ekologiškos elektros energijos sąskaitą šios energijos tiekėjas neįtraukia jokių jos paskirstymo mokesčių <...>

<...>“

37. Gavusi *Essent* ieškinį dėl 2004 m. kovo 5 d. nutarimo 18 straipsnio panaikinimo, *Raad van State* (Valstybės taryba) 2004 m. gruodžio 23 d. sprendimu sustabdė šios nuostatos vykdymą, o 2012 m. lapkričio 13 d. sprendimu atmetė šį ieškinį.

38. 2004 m. gruodžio 24 d. Flandrijos dekretu, kuriuo nustatomos įvairios 2005 m. biudžeto lydimosios priemonės, panaikinus Dekreto dėl elektros energijos 15 straipsnį, Flandrijos vyriausybės 2005 m. kovo 25 d. nutarimu [17] nuo 2005 m. sausio 1 d. buvo panaikintas 2004 m. kovo 5 d. nutarimo 18 straipsnis.

III – **Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai**

39. Nuo 2003 m. *Essent* tiekia Flandrijos regiono klientams elektros energiją, kurią ji importuoja iš Nyderlandų ir kuri, kaip ji teigia, yra ekologiška elektros energija.

40. Manydama, kad patyrė nuostolių dėl to, kad dėl 2003 m. balandžio 4 d. nutarimu, vėliau – 2004 m. kovo 5 d. nutarimu įvestais teisės aktų pakeitimų ji prarado galimybę nemokamai naudotis Flandrijos regione esančiu paskirstymo tinklu, *Essent* pateikė ieškinį *Rechtbank van eerste aanleg te Brussel* (Briuselio pirmosios instancijos teismas) prieš Flandrijos regioną, reikalaudama, kad būtų pripažinta, jog sprendimas, kuris bus priimtas, būtų visų pirma nukreiptas prieš *Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt* (Flandrijos elektros ir dujų rinkos reguliavimo instituciją) [18], kuri yra institucija, atsakinga už sprendimo dėl ekologiškos elektros energijos paskirstymo tarifų arba galimo jų netaikymo priėmimą, ir prieš įvairius privačius ir valstybinius paskirstymo tinklų operatorius, kurie reikalavo, kad *Essent* padengtų paskirstymo kaštus.

41. Grįsdama savo reikalavimus *Essent* visų pirma tvirtina, kad nuostatos, pagal kurias numatyta, kad kitose valstybėse narėse pagaminta ekologiška elektros energija negali būti paskirstoma nemokamai, prieštarauja EB 12 ir 28 straipsniams ir Direktyvos 96/92 3 straipsnio 1 daliai ir 11 straipsnio 2 daliai.

42. Šiomis aplinkybėmis *Rechtbank van eerste aanleg te Brussel* (Briuselio pirmosios instancijos teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar EB 28 ir 30 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiami valstybės narės teisės aktai, šiuo atveju Dekretas dėl elektros energijos, siejamas su 2003 m. balandžio 4 d. nutarimu, pagal kuriuos nemokamai paskirstoma tik ekologiška elektros energija iš gamybos įrenginių, prijungtų prie Flandrijos regione esančių paskirstymo tinklų, o ekologiška elektros energija iš gamybos įrenginių, neprijungtų prie Flandrijos regione esančių paskirstymo tinklų, negali būti paskirstoma nemokamai?

17 — *Belgisch Staatsblad*, 2005 m. gegužės 27 d., p. 24763.

18 — Dabar – *Vlaamse Regulator van de Electriciteits- en Gasmarkt (VREG).*

2. Ar EB 28 ir 30 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais draudžiami valstybės narės teisės aktai, šiuo atveju Dekretas dėl elektros energijos, siejamas su 2004 m. kovo 5 d. nutarimu, kurį taiko [reguliavimo institucija], pagal kuriuos nemokamai gali būti paskirstoma tik ekologiška elektros energija iš gamybos įrenginių, iš kurių elektra tiesiogiai tiekiama į Belgijoje esantį paskirstymo tinklą, o elektros energija iš gamybos įrenginių, iš kurių elektros energija tiesiogiai netiekiama į Belgijoje esantį paskirstymo tinklą, negali būti paskirstoma nemokamai?

3. Ar 1 ir 2 klausimuose nurodyti nacionalinės teisės aktai suderinami su vienodo požiūrio principu ir diskriminacijos draudimu, kurie, be kita ko, įtvirtinti EB 12 straipsnyje ir klostantis bylos aplinkybėms galiojusios Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 1 ir 4 dalyse?“

IV – **Vertinimas**

A – *Pirminės pastabos*

43. Pirmiausia reikia nustatyti, kokios Sąjungos teisės nuostatos reikšmingos atsakant į prejudicinį klausimą.

44. Šiuo klausimu reikia konstatuoti, visų pirma atsižvelgiant į *ratione temporis* taikytinas nuostatas, nepaisant to, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nemini Direktyvos 96/92, ir į tai, kad 2001 m. rugsėjo 28 d. nutarimas buvo priimtas anksčiau, nei įsigaliojo Direktyva 2003/54, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą reikia nagrinėti paisant ne tik šioje direktyvoje, bet ir Direktyvoje 96/92 skelbiamų nuostatų.

45. Antra, dėl *ratione materiae* taikytinų nuostatų reikia pažymėti, kad nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dėl nediskriminavimo principo tiesiogiai rėmėsi antrinės teisės nuostata, įtvirtinta Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 1 ir 4 dalyse, šioje direktyvoje yra kitų reikšmingų nuostatų, kadangi jos yra konkretūs šio principo įtvirtinimo atvejai užtikrinant prieigą prie perdavimo ir paskirstymo tinklų.

46. Be to, reikia pažymėti, kad Direktyvoje 2001/77 ir visų pirma jos 7 straipsnyje esama konkrečių nuostatų, susijusių su ekologiškos elektros energijos prijungimo ir paskirstymo sąlygomis.

47. Vadovaudamasis nusistovėjusia teismo praktika [19] į prejudicinį klausimą atsakysiu atsižvelgdamas į visas Direktyvos 2003/54 ir Direktyvos 2001/77 nuostatas, kurios gali būti reikšmingos kalbant apie nurodytas problemas.

48. Pirmiausia šis prašymas nagrinėtinas atsižvelgdami į nediskriminavimo principą, vėliau – į laisvo prekių judėjimo principą [20].

19 — Žr., be kita ko, 2015 m. spalio 29 d. Sprendimą *Nagy* (C-583/14, EU:C:2015:737, 20 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

20 — Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nekelia Teisingumo Teismui klausimo, kuriuo būtų siekiama išsiaiškinti, ar tokios nemokamo paskirstymo sistemos, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, yra valstybės pagalbos schemos, nenagrinėsiu šių sistemų atsižvelgdamas į valstybės pagalbos nuostatas.

B – *Dėl trečiojo klausimo*

49. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 12 straipsnyje ir direktyvose 96/92, 2003/54 ir 2001/77 įtvirtintos nediskriminavimo nuostatos draudžia tokius nacionalinės teisės aktus, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos tik tiesiogiai prie atitinkamoje valstybėje narėje arba šios valstybės teritorijoje esančių paskirstymo tinklų prijungtų gamybos įrenginių pagaminta ekologiška elektra gali būti paskirstoma nemokamai, o kitose valstybėse narėse esančių gamybos įrenginių pagaminta ekologiška elektros energija negali būti paskirstoma nemokamai.

50. Reikia pažymėti, kad taikomose direktyvose yra daug nuostatų, kurios yra tokie pat konkretūs nediskriminavimo principo įtvirtinimo atvejai, net jeigu atrodo, kad jomis sprendžiamos kitos problemos.

51. Kalbant apie taikytinas antrinės teisės nuostatas iš tiesų yra tokių, kuriomis nediskriminavimo principas įtvirtinamas bendrai elektros energijos sektoriuje. Kitos labiau susijusios su ekologiškos elektros energijos diskriminavimo draudimu. Galiausiai yra tokių, kuriomis, atrodo, įtvirtinama pozityvioji diskriminacija, palanki šiai elektros energijai.

52. Pirmosiomis nuostatomis bendrai uždraudžiama diskriminacija, susijusi su prieiga prie perdavimo ir paskirstymo tinklų.

53. Taigi Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 1 dalyje ir Direktyvos 2003/54 14 straipsnio 2 dalyje, kurių formuluotė yra beveik tokia pat kaip atitinkamai Direktyvos 96/92 3 straipsnio 1 dalies ir 11 straipsnio 2 dalies, reikalaujama, kad valstybės ir tinklo operatoriaus veiksmais užtikrinant prieigą prie tinklo nebūtų diskriminuojama. Šį draudimą reikia palyginti su Direktyvos 96/92 16 straipsnyje nustatytu draudimu, kuriuo valstybėms narėms draudžiama diskriminuoti sudarant galimybes naudotis sistema, neatsižvelgiant į tai, ar teisė naudotis sistema suteikiama derybų keliu, ar pasirenkamas vienas pirkėjas, ir su Direktyvos 2003/54 20 straipsnio 1 dalimi, kurioje numatyta, kad valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta paskelbtais tarifais pagrįsta sistema, pagal kurią trečiosioms šalims suteikiama prieiga prie perdavimo ir paskirstymo sistemų, „taikoma visiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams, ir kad ši sistema būtų taikoma objektyviai, nediskriminuojant sistemos vartotojų“.

54. Bendrasis nediskriminavimo dėl prieigos prie tinklų principas taip pat įtvirtintas reguliavimo institucijoms patikėtose funkcijose, nustatytose Direktyvos 2003/54 23 straipsnio 1 dalies f punkte ir 4 dalyje, kuriuose numatyta, kad jos atsakingos už „nediskriminavimo, [ir] veiksmingos konkurencijos“ užtikrinimą nustatant naujų elektros gamintojų prijungimo sąlygas ir tarifus, kad jie „būtų objektyvūs, skaidrūs ir nediskriminuojantys“. Šių reikalavimų laikymasis turi būti užtikrintas visų pirma atsižvelgiant į „visas išlaidas ir naudą, kurią teikia įvairios atsinaujinančių energijos šaltinių technologijos“.

55. Antroji nuostatų grupė labiau susijusi su diskriminacijos ekologiškos elektros energijos atžvilgiu draudimu.

56. Direktyvos 2001/77 7 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad standartinės taisyklės, reglamentuojančios sąnaudų padengimą atliekant techninius pertvarkymus, kurie yra reikalingi, kad nauji gamintojai, tiekiantys elektrą, pagamintą iš atsinaujinančiosios energijos šaltinių, galėtų būti prijungti prie bendro tinklo, turi būti grindžiamos „objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais“, kuriais visų pirma būtų atsižvelgiama į visas sąnaudas ir naudą, susijusias su šių gamintojų prijungimu prie tinklo.

57. Vadovaujantis ta pačia logika šios direktyvos 7 straipsnio 6 dalyje valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad ekologiškos elektros energijos, „ypač elektros, pagamintos iš atsinaujinančios energijos šaltinių periferijos regionuose, pvz., salų ir menkai apgyvendintuose regionuose“, nediskriminuotų perdavimo ir skirstymo mokesčiai. Šioje nuostatoje pažymima, kad prireikus valstybės narės sukuria

teisinę bazę arba reikalauja iš perdavimo sistemos operatorių ir skirstymo sistemos operatorių užtikrinti, kad už ekologiškos elektros energijos perdavimą ir skirstymą imami mokesčiai pasiteisintų elektrinei prisijungus prie tinklo. Toks sąnaudų efektyvumas galėtų „rastis dėl tiesioginio žemos įtampos tinklo naudojimo“.

58. Trečiosios grupės nuostatomis sudaroma pozityviosios diskriminacijos, grindžiamos aplinkos apsaugos tikslu, galimybė.

59. Tokių nuostatų kategorijai priskirsiu Direktyvos 2003/54 3 straipsnio 2 dalį, kurioje iš esmės pakartojamos Direktyvos 96/92 3 straipsnio 2 dalies nuostatos ir kuria valstybėms narėms leidžiama elektros energijos įmonėms nustatyti viešųjų paslaugų teikimo įpareigojimus, kurie gali būti susiję visų pirma su „aplinkos apsauga“, „įskaitant energijos efektyvumą ir klimato apsaugą“ [21], su sąlyga, kad jie „[būtų] aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, juos turi būti galima patikrinti“ ir jie „turi užtikrinti ES elektros energijos įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams“ [22].

60. Tai pačiai nuostatų kategorijai taip pat reikia priskirti Direktyvos 96/92 11 straipsnio 3 dalį, Direktyvos 2003/54 14 straipsnio 4 dalį ir Direktyvos 2001/77 7 straipsnio 1 dalį, kuriomis suteikiama pirmenybė naudotis ekologiškos elektros energijos tinklų sistema.

61. Ar bet kokios tinklo vartotojų diskriminacijos, visų pirma tarifų srityje, draudimas prieštarauja tam, kad valstybės narės imtųsi priemonių, kaip antai pagrindinėje byloje, pagal kurias nemokamai paskirstoma tik ekologiška elektros energija, tiesiogiai tiekiama į paskirstymo tinklą?

62. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad atsakymas aiškus, kadangi dėl nemokamo naudojimosi priemonės įtvirtinama dviguba diskriminacija: viena vertus, tarp ekologiškos elektros energijos ir elektros energijos, kuri nėra gaminama iš atsinaujinančių energijos šaltinių, ir, kita vertus, tarp tiesiogiai į paskirstymo tinklą tiekiamos elektros energijos ir tokios, kuri pirmiausiai tiekiama į perdavimo tinklus, pavyzdžiui, importuojama elektros energija. Be to, atrodo, kad pastaroji diskriminacija tiesiogiai prieštarauja Direktyvos 2001/77 7 straipsnio 6 dalies pirmai pastraipai, kuria draudžiama diskriminacija dėl ekologiškos elektros energijos geografinės kilmės.

63. Vis dėlto reikia nustatyti, ar ši diskriminacija gali būti pateisinama remiantis tikslu skatinti naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius.

64. Nors Teisingumo Teismas tiesiogiai nenurodė, kad siekiant pateisinti diskriminacinio pobūdžio priemones galima remtis aplinkos apsauga, dėl ko teismo praktika, kuri buvo kvalifikuojama kaip „paini“ [23], būtų tapusi iš esmės aiškesnė, daugelį sprendimų galima paaiškinti tik manant, kad toks tikslas gali būti pripažintas kaip priemonių, kurių diskriminacinis pobūdis vis dėlto buvo iš anksto nustatytas, pateisinimas.

65. Iš tiesų, diskriminacijos dangstymas neabejotinai kyla iš teismų praktikos, nepaisant to, kad procesą, kaip prieinama prie tokio sprendimo, tebegaubia paslaptis.

21 — Ši sakinio dalis papildyta Direktyva 2003/54.

22 — Ten pat.

23 — Žr. A. Rigaux, *Revue Europe* Nr. 2, 2012 m. vasario mėn., 75 komentaras. Tokį kvalifikavimą taikė ir B. Le Baut-Ferrarese, *Revue Environnement et Développement durable* Nr. 11, 2014 m. lapkričio mėn., 75 komentaras. Dėl Teisingumo Teismo konstatavimo kritiškos analizės taip pat žr. V. Michel, „Marché intérieur et politiques de l'Union: brèves réflexions sur une quête d'unité“, *L'identité du droit de l'Union européenne – Mélanges en l'honneur de Claude Blumann*, 2015 m., p. 229.

66. Reikia priminti, kad nors savo 1992 m. liepos 9 d. Sprendime *Komisija / Belgija* [24], susijusiame su vadinamąja „Valonijos atliekų“ byla, Teisingumo Teismas nurodė, kad imperatyvūs reikalavimai taikomi tik nacionaliniams ir importuotiems produktams skirtingai taikomoms priemonėms, jis, remdamasis principu, kad žala aplinkai pirmiausia turėtų būti atitaisyta prie taršos šaltinių, ir savarankiškumo bei artumo principais, pripažino, kad „atsižvelgiant į skirtumus tarp vienoje ir kitoje vietoje susidariusių atliekų ir į jų ryšį su susidarymo vieta“ ginčijamos priemonės, kuriomis draudžiama importuoti atliekas į susijusį regioną, negali būti laikomos diskriminacinėmis [25].

67. Taigi taikydamas teismo praktiką, kuria vadovaujantis vienodo požiūrio principas reikalauja, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos vienodai, Teisingumo Teismas išvengė diskriminacijos konstatavimo, kadangi situacijos skirtingumą lėmė „atliekų ypatumas“, pagrindžiantis skirtingą vertinimą.

68. 2001 m. kovo 13 d. Sprendime *PreussenElektra* [26] Teisingumo Teismas, nesigilindamas į tai, ar nacionalinis teisės aktas, kuriuo elektros energijos tiekėjai buvo įpareigoti minimaliomis kainomis pirkti jų tiekimo zonoje pagamintą ekologišką elektros energiją, buvo diskriminacinio pobūdžio, nusprendė, kad šis teisės aktas nebuvo nesuderinamas su laisvu prekių judėjimu visų pirma dėl to, kad priemone siekta aplinkos apsaugos ir „taip pat“ siekta asmenų ir gyvulių sveikatos ir gyvybės apsaugos ir augalų apsaugos tikslų, kurie yra EB 30 straipsnyje nustatyti bendrojo intereso pagrindai.

69. Galiausiai reikia pažymėti, kad 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendime *Essent Belgium* [27] į klausimą, susijusį su galimu diskriminavimo draudimo taisyklių pažeidimu, Teisingumo Teismas atsakė visų pirma pabrėždamas, kad „prašyme priimti prejudicinį sprendimą nacionalinis teismas nepaaiškin[o], kodėl [žaliųjų sertifikatų] schema <...> gali lemti nevienodą požiūrį, apimantį diskriminaciją dėl pilietybės, ir kodėl tokį nevienodą požiūrį prireikus reikėtų skirti nuo požiūrio, susijusio su kilmės garantijomis ir iš kitų valstybių narių importuota elektros energija, dėl kurio jau buvo pateiktas pirmasis prejudicinis klausimas“ [28], kuriuo Teisingumo Teismo buvo prašoma išnagrinėti nacionalinę priemonę atsižvelgiant į laisvą prekių judėjimą.

70. Taigi diskriminacijos klausimas analizuojamas bendrai nagrinėjant, ar esama apribojimų ir galimų pateisinimų.

71. Nors atrodo, kad sprendimo pagrindas pakito, ir, be to, nors sunku nustatyti, ar dabar vadovaujamasi tuo, kad buvo atsisakyta taisyklės, kuria remiantis tik vienodai taikoma taisyklė gali būti pateisinama Teisingumo Teismo praktikoje įtvirtintais imperatyviais reikalavimais ar siekio skatinti atsinaujinančius energijos šaltinius susiejimu su kai kuriais EB 30 straipsnyje nustatytais bendrojo intereso pagrindais, iš šios teismo praktikos galima daryti išvadą, kad Teisingumo Teismas pripažįsta, jog diskriminacinio pobūdžio nacionalinės priemonės gali būti pateisinamos aplinkos apsaugos tikslu su sąlyga, kad laikomasi proporcingumo principo [29].

72. Nesuprantu, kodėl turėtų būti kitaip, kai nacionalinę priemonę reikia nagrinėti atsižvelgiant ne į bendrąjį nediskriminavimo principą, bet į konkrečias šio principo atmainas, įtvirtintas antrinės teisės nuostatose.

24 — C-2/90, EU:C:1992:310.

25 — 34–36 punktai.

26 — C-379/98, EU:C:2001:160.

27 — C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192.

28 — 119 punktas.

29 — Šiuo klausimu žr., be kita ko, M. López Escudero, „Régimes nationaux d'aide à l'énergie verte face à la libre circulation des marchandises dans l'Union européenne“, *Revues des affaires européennes*, 2014/3, p. 593, ypač p. 599, ir B. Le Baut-Ferrarese, *op. cit.*

73. Mano nuomone, šiomis diskriminaciją draudžiančiomis taisyklėmis leidžiama remtis aplinkos apsauga grindžiamais pagrindais tik tuo atveju, jeigu jomis būtų draudžiami arba derinami nacionaliniai teisės aktai, susiję su apribojimais, kurie gali būti taikomi importuojamai ekologiškai elektros energijai, siekiant skatinti atsinaujinančius energijos šaltinius. Kitaip tariant, tik tuo atveju, kai pagal antrinę teisę draudžiama nustatyti ekologiškos elektros energijos importo apribojimus arba joje aiškiai numatyti atvejai, kai apribojimai leidžiami siekiant skatinti šią elektros energiją, valstybės narės nebeturėtų diskrecijos, kuri joms leistų remtis tokiais pagrindais siekiant pateisinti apribojimą.

74. Nerandu tokių nuostatų nei direktyvose 96/92 ir 2003/54, nei Direktyvoje 2001/77, tačiau reikia pažymėti, kad pastarosios direktyvos 7 straipsnio 6 dalies, kuria siekiama uždrausti geografinio pobūdžio diskriminaciją, nepalankią ekologiškos elektros energijos gamybos įrenginiams, ypač tada, kai jie yra periferijos regionuose, kuriuose susiduriama su prisijungimo prie Europos elektros energijos tinklų sunkumais, negalima aiškinti taip, kad joje visiškai nėra nevienodo vertinimo, grindžiamo nacionaliniu aspektu, kuris, laikantis Teisingumo Teismo logikos, yra pateisinamas atkreipiant dėmesį į objektyvų skirtumą tarp ekologiškos elektros energijos gamybos nacionalinėje teritorijoje ir ekologiškos elektros energijos gamybos kitose valstybėse narėse.

75. Dėl šių priežasčių siūlau į trečiąjį klausimą atsakyti taip, kad EB 12 straipsnyje ir direktyvose 96/92, 2003/54 ir 2001/77 nustatytos nediskriminavimo taisyklės nedraudžia tokių nacionalinės teisės aktų, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos tik tiesiogiai prie atitinkamoje valstybėje narėje arba šios valstybės teritorijoje esančių paskirstymo tinklų prijungtų gamybos įrenginių pagaminta ekologiška elektra gali būti paskirstoma nemokamai, o kitose valstybėse narėse esančių gamybos įrenginių pagaminta ekologiška elektros energija negali būti paskirstoma nemokamai, su sąlyga, kad laikantis proporcingumo principo šie nacionaliniai teisės aktai yra tinkami numatytam tikslui pasiekti ir neapima daugiau, nei būtina šiam tikslui pasiekti.

76. Nagrinėsiu pagrindinėje byloje nagrinėjamų sistemų proporcingumą atsižvelgiant į laisvą prekių judėjimą.

C – *Dėl pirmojo ir antrojo klausimų*

77. Savo pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 28 ir 30 klausimus reikia aiškinti taip, kad jais draudžiami tokie nacionaliniai teisės aktai, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos tik tiesiogiai prie atitinkamoje valstybėje narėje arba šios valstybės teritorijoje esančiame regione esančių paskirstymo tinklų prijungtų gamybos įrenginių pagaminta ekologiška elektros energija gali būti paskirstoma nemokamai, o kitose valstybėse narėse esančių gamybos įrenginių pagaminta ekologiška elektros energija negali būti paskirstoma nemokamai.

78. Taigi keliamas klausimas, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos sistemos gali trukdyti elektros energijos, visų pirma ekologiškos, importui iš kitų valstybių narių ir dėl to jos vertintinos kaip importo kiekybiniams apribojimams lygiavertės poveikio priemonės, kurios iš esmės yra uždraustos EB 28 straipsniu, išskyrus atvejus, kai šie teisės aktai gali būti objektyviai pateisinami.

79. Šis klausimas tikrai primena klausimus, į kuriuos Teisingumo Teismas atsakė dviejuose neseniai priimtuose sprendimuose – 2014 m. liepos 1 d. Sprendime *Ålands Vindkraft*[30] ir 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendime *Essent Belgium*[31], susijusiuose su nacionalinių paramos ekologiškai elektros energijai schemų atitiktimi Sąjungos teisei, o pradėti reikėtų nuo to, kad reikia nustatyti, ar šiuose dviejuose ankstesniuose sprendimuose sukurtą sprendimų struktūrą galima tiesiog imti ir pritaikyti nagrinėjamam atvejui, ar, priešingai, šis atvejis pasižymi tuo, kas pateisintų priešingą sprendimą.

30 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

31 — C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192.

80. Beje, savo pastabas Teisingumo Teismui pateikę suinteresuotieji asmenys dėl to nesuklydo.

81. Viena vertus, Flandrijos regionas, Graikijos vyriausybė ir Komisija, remdamiesi aiškinimu pagal analogiją, tvirtina, kad nemokamo ekologiškos energijos paskirstymo schemoms nustatyti teritoriniai apribojimai turėtų būti laikomi pagrįstais, kadangi, kaip nurodyta nagrinėjamuose teisės aktuose, dėl kurių buvo nagrinėjamos bylos, kuriuose priimti 2014 m. liepos 1 d. Sprendimas *Ålands Vindkraft* [32] ir 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimas *Essent Belgium* [33], jais siekiama pagrįsto tikslo – skatinti elektros energijos gamybą iš atsinaujinančių energijos išteklių. Vis dėlto reikia atskleisti reikšmingus Flandrijos regiono pozicijos, viena, ir Graikijos vyriausybės ir Komisijos pozicijų, kita, skirtumus. Flandrijos regionas mano, kad nustatytas ekologiškos elektros energijos nemokamo paskirstymo apribojimas nėra importo kiekybiniams apribojimams lygiavertė poveikio priemonė, kadangi atsižvelgiant į tai, kad jis susijęs tik su tiesiogiai į paskirstymo tinklus tiekiama elektros energija, juo neribojama tarpvalstybinė prekyba elektros energija, kuri gali vykti tik perdavimo tinklais, o ne paskirstymo tinklais. Graikijos vyriausybė ir Komisija mano priešingai, t. y. kad nagrinėjami teisės aktai yra lygiavertė poveikio priemonė, tačiau ji pateisinama aplinkos apsaugos tikslu, bet, Komisijos nuomone, turi būti nuodugniau išnagrinėtas jų proporcingumo klausimas, o tai atlikti turi nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į bendrą kitų paramos ekologiškos elektros energijos gamybai schemų poveikį.

82. *Essent* tvirtina, kad, priešingai, esama skirtumų, kurie, jos nuomone, neleidžia perkelti ankstesnės teismo praktikos. Ji visų pirma mano, kad žaliųjų sertifikatų mechanizmas yra paramos ekologiškos elektros energijos gamybai mechanizmas, kuriuo, padedant reguliavimo institucijai, užtikrinamas pranašumas gamintojui prieš pradedant veikti rinkos jėgoms, taip leidžiant sąžiningomis sąlygomis konkrečioje rinkoje prekiauti sertifikatais, o nemokamo ekologiškos elektros energijos paskirstymo sistema yra susijusi tik su elektros energijos paskirstymu ir vartojimu, ji vienašališkai naudinga tiekėjams ir jos finansinis poveikis yra kur kas reikšmingesnis, nes atitinkamu laikotarpiu paskirstymo kaštai sudarė iki 37 % galutinės sąskaitos už elektros energiją sumos.

83. Kad ir kokie, mano nuomone, ginčytini būtų 2014 m. liepos 1 d. Sprendime *Ålands Vindkraft* [34] ir 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendime *Essent Belgium* [35] pateikti argumentai, manau, kad šioje šios išvados dalyje negaliu siūlyti neatsižvelgti į juose įtvirtintą sprendimą, nes tokiam teismų praktikos pakeitimui reikėtų, kad iš esmės pasikeistų teisinė sistema, o taip tikrai nėra nagrinėjamoje byloje, kuri, priešingai, yra susijusi su sena ir išaiškinta teisine situacija. Taigi pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinių teisės aktų atitiktį EB sutarties nuostatoms, susijusioms su laisvu prekių judėjimu, nagrinėsiu laikydamasis šiuose sprendimuose pateiktos analizės schemos.

84. Taigi pirma išnagrinėsiu, ar nagrinėjamos schemos riboja laisvą prekių judėjimą, vėliau esant reikalui išnagrinėsiu, ar šie galimi apribojimai gali būti pateisinami siekiu skatinti atsinaujinančius energijos šaltinius.

1. Dėl laisvo prekių judėjimo ribojimo buvimo

85. Iš pradžių pateiktas 1974 m. liepos 11 d. Sprendimo *Dassonville* [36] tekstas, kuriuo remiantis kiekybiniam importo apribojimui lygiaverčio poveikio priemonė yra visos valstybių narių priimtos prekybos taisyklės, galinčios tiesiogiai ar netiesiogiai, faktiškai ar potencialiai apriboti Bendrijos vidaus prekybą [37].

32 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

33 — C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192.

34 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

35 — C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192.

36 — 8/74, EU:C:1974:82.

37 — 5 punktas. Taip pat žr. 2014 m. liepos 1 d. Sprendimą *Ålands Vindkraft* (C-573/12, EU:C:2014:2037, 66 punktas) ir 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Essent Belgium* (C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192, 77 punktas).

86. Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami teisės aktai gali riboti, bent jau netiesiogiai ir potencialiai, elektros energijos [38], ypač ekologiškos, importą iš kitų valstybių narių.

87. Iš tiesų, kadangi neginčijama, kad importuojama elektros energija turi būtinai būti tiekiama perdavimo tinklais ir negali būti tiesiogiai tiekiama į Flandrijos regione arba Belgijoje esančius paskirstymo tinklus, tiesiogiai prie paskirstymo tinklų prijungtų gamybos įrenginių pagamintos ekologiškos energijos nemokamo paskirstymo apribojimai suteikia ypatingą pranašumą Flandrijos regione arba Belgijoje pagamintai ekologiškai elektros energijai, ir taip sudaromos nepalankios sąlygos importuotai elektros energijai.

88. Kadangi suteiktu privalumu gali naudotis tik Flandrijos regione esantys elektros energijos gamybos įrenginiai, nesvarbu, kad lengvatinė sistema taip pat galėtų turėti ribojamąjį poveikį ir Flandrijos arba Belgijos įrenginiams, kurie yra tiesiogiai prijungti ne prie paskirstymo tinklo, bet prie perdavimo tinklo [39].

89. Taigi pagrindinėje byloje nagrinėjami nacionaliniai teisės aktai yra importo kiekybiniams apribojimams lygiavertė poveikio priemonė, nesuderinama su EB 28 straipsniu, jeigu ji nėra objektyviai pateisinama.

2. Dėl galimo pateisinimo

90. Remdamasis nusistovėjusia praktika Teisingumo Teismas 2014 m. liepos 1 d. Sprendime *Ålands Vindkraft* [40] ir 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendime *Essent Belgium* [41] nurodė, kad nacionalinės teisės norma arba nacionalinė praktika, kuri yra kiekybiniams apribojimams lygiaverčio poveikio priemonė, gali būti pateisinama vienu iš EB 30 straipsnyje išvardytų bendrojo intereso pagrindų arba imperatyviais reikalavimais ir abiem atvejais nacionalinė priemonė turi būti tinkama ja siekiamo tikslo įgyvendinimui užtikrinti ir neturi viršyti to, kas būtina šiam tikslui pasiekti [42].

91. Vėliau tikslą skatinti ekologiškos elektros gamybą iš atsinaujinančių energijos šaltinių susiedamas kartu su teismo praktikoje sukurta imperatyvaus reikalavimo sąvoka ir bendrojo intereso pagrindais, apibrėžtais EB 30 straipsnyje, Teisingumo Teismas nusprendė, kad šis tikslas iš principo gali pateisinti galimus laisvo prekių judėjimo apribojimus.

92. Pripažinęs šį principą, Teisingumo Teismas nagrinėjo laisvo prekių judėjimo apribojimo, kurį lėmė nacionalinės pagalbos ekologiškai elektros energijai schemos, proporcingumą.

93. Reikia atlikti tą patį pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinių priemonių proporcingumo vertinimą, siekiant išsiaiškinti, ar šios priemonės yra reikalingos ir ar jomis iš tiesų siekiama paskatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą.

38 — Reikia priminti, kad Teisingumo Teismas, kuris 1968 m. gruodžio 10 d. Sprendime *Komisija / Italija* (7/68, EU:C:1968:51) plačiai apibrėžė „prekių“ sąvoką, apibrėždamas jas kaip „gaminius, kuriuos galima įvertinti pinigais ir kurie patys gali būti komercinių sandorių objektas“ (p. 626) (šiuo klausimu taip pat žr. 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Vlaamse Dierenartsenvereniging ir Janssens*, C-42/10, C-45/10 ir C-57/10, EU:C:2011:253, 68 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką), aiškiai pripažino, kad elektros energija yra prekė (žr. 2008 m. liepos 17 d. Sprendimo *Essent Netwerk Noord ir kt.*, C-206/06, EU:C:2008:413, 43 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

39 — Šiuo klausimu žr. 1990 m. kovo 20 d. Sprendimą *Du Pont de Nemours Italiana* (C-21/88, EU:C:1990:121, 13 punktas) ir 1991 m. gegužės 16 d. Sprendimą *Komisija / Italija* (C-263/85, EU:C:1991:212).

40 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

41 — C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192.

42 — Žr. atitinkamai 76 ir 89 punktus.

94. Pirmiausia, kalbant apie pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinių priemonių galimybes pasiekti siekiamą tikslą, reikia pažymėti, kad, skirtingai nei paramos schemos, nagrinėtos bylose, kuriose buvo priimti du sprendimai – 2014 m. liepos 1 d. Sprendimas *Ålands Vindkraft*[43] ir 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimas *Essent Belgium*[44], – kurios buvo sukurtos taip, kad būtų tiesiogiai taikomos ekologiškos elektros energijos gamybai[45], pagrindinėje byloje nagrinėjamos nemokamo ekologiškos elektros energijos paskirstymo priemonės nėra tiesiogiai naudingos gamintojams, nes pirmiausia jos taikomos tiekėjams ir, galbūt, vartotojams, jeigu tiekėjai jiems perteikia iš nemokamo paskirstymo gaunamą naudą.

95. Vis dėlto šios priemonės, regis, yra tinkamos siekiamam tikslui įgyvendinti, kadangi panaikinus paskirstymo kaštus jomis tiekėjai skatinami padidinti ekologiškos elektros energijos dalį savo tiekiamos energijos pakete, taigi, nors ir netiesiogiai prisideda skatinant paklausą, kartu skatinant elektros energijos gamyboje daugiau naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius.

96. Be to, Direktyvos 2001/77 4 straipsnio 1 dalis rodo, kad paramos schemos vertinimui neturi reikšmės tai, ar parama yra tiesioginė, ar ne, nes pagal šią nuostatą į tokios schemos apibrėžtį patenka visi mechanizmai, kuriais elektros energijos gamintojui teikiama „tiesioginė arba netiesioginė“ parama, remiantis viešosios valdžios institucijų priimtais teisės aktais.

97. Antra, dėl klausimo, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamomis nacionalinėmis priemonėmis viršijama tai, kas būtina šiam tikslui pasiekti, reikia konstatuoti, kad Teisingumo Teismas, remdamasis tuo, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas leido įvairioms valstybėms narėms nustatyti tikslus nacionaliniu mastu, kad būtų tinkamai paskirstytos pastangos, kurių reikės atsižvelgiant į išeities taškų skirtumus, galimybes plėtoti elektros energijos gamybą iš atsinaujinančių energijos šaltinių ir į energijos paketus, pripažino, kad paramos schemoms gali būti taikomi teritoriniai apribojimai, kadangi nacionalinio lygmens priemonės vertinamos kaip tinkamesnės nei Sąjungos lygmens priemonės.

98. Nors šiam požiūriui nepritariu, neįžvelgiu jokio esminio skirtumo tarp teritorinių apribojimų paramos schemoms, grindžiamų pareiga pirkti energiją tam tikroje tiekimo zonoje arba naudoti žaliuosius sertifikatus, ir tarp teritorinių apribojimų, taikomų pagrindinėje byloje nagrinėjamai nemokamo ekologiškos energijos paskirstymo sistemai, kuria siekiama padėti Belgijos Karalystei įgyvendinti aplinkosaugos tikslus, susijusius su šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos mažinimu. Kaip ir žaliaisiais sertifikatais, nemokamo paskirstymo priemone siekta, kaip nurodyta 2003 m. balandžio 4 d. nutarimo preambulėje, skatinti decentralizuotą ekologiškos elektros energijos gamybą vietinėse elektrinėse.

99. Taigi į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti taip: EB 28 ir 30 straipsnius reikėtų aiškinti taip, kad jais nedraudžiami tokie nacionaliniai teisės aktai, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos tik tiesiogiai prie atitinkamoje valstybėje narėje arba šios valstybės teritorijoje esančiame regione esančių paskirstymo tinklų prijungtų gamybos įrenginių pagaminta ekologiška elektros energija gali būti paskirstoma nemokamai, o kitose valstybėse narėse esančių gamybos įrenginių pagaminta ekologiška elektros energija – ne.

V – **Išvada**

100. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus manau, kad į *Rechtbank van eerste aanleg te Brussel* (Briuselio pirmosios instancijos teismo, Belgija) pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad, pirma, nediskriminavimo taisykles, nurodytas EB 12 straipsnyje, 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, 2003 m.

43 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

44 — C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192.

45 — Žr. atitinkamai 95 ir 98 punktus.

birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančioje Direktyvą 96/92/EB, ir 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/77/EB dėl elektros, pagamintos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, skatinimo elektros energijos vidaus rinkoje, ir, antra, EB 28 ir 30 straipsnius reikėtų aiškinti taip, kad jais nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos tik tiesiogiai prie atitinkamoje valstybėje narėje arba šios valstybės teritorijoje esančiame regione esančių paskirstymo tinklų prijungtų gamybos įrenginių iš atsinaujinančių šaltinių pagaminta elektros energija gali būti paskirstoma nemokamai, o kitose valstybėse narėse esančių gamybos įrenginių pagaminta ekologiška elektros energija – ne.